

Sajóecseg története

*Az írást összeállította:
Fekete László*

Sajóecseg története

*A kezdetektől a Rákóczi-
szabadságharc végéig*

I. Tájföldrajz

*Sajóecseg Észak-kelet Magyarországon,
tájföldrajzilag a tiszai Alföld, Sajó hordalék kúpján
helyezkedik el. Keleten a Hernád hordalékkúpjával,
nyugaton a Borsodi-síksággal, északon a
Bükkaljjával, délen a Közép-Tiszavidékkel határos.*

*A kistáj 6783 ha területű, melynek jelenleg 3,4%-a
vízfelszín, 5,1%-a erdő és 10,2%-a lakott terület.*

*Északról délre fokozatosan lejt a felszíne, ennek
ellenére sajátos a jellege, ugyanis az északi magasabb
részei alacsonyabbak a környezeténél, míg déli részei
szigetszerűen kimagasodnak a környezetből. A tájat
a Sajó hordalékkúpjából épül fel, melynek legnagyobb
része a folyami kavics. A felszín alatt 1-1,5 m-en
található és több, 5-10 m vastag réteget alkot. A déli
részekén murva és folyóvízi homok is előfordul. A
nyugati oldalon (Muhó-sík) jelentősebb mértékű a
lössös iszap és iszapos lösz, agyag, agyagos-iszapos
löss felhalmozódás is.*

A terület nem egységes, négy geomorfológiai kiskörzetre lehet osztani. Az elsőn fekszik Sajóecseg is, ami a Sajó völgykapujától indul és hosszan elnyúló, legfeljebb 10 km széles területet alkot. A kavics itt van a felszínhez a legközelebb, 1-2 m-es mélységben.

Az éghajlat a középhegységi és alföldi között tipikusan átmeneti jellegű, ezért kis területen is nagyon változatos. A Sajó-völgy területe borultabb, 55% feletti a felhőzöttség, gyakori a ködképződés is. A napsütés éppen ezért 1900 óra alatt a maradék. A tél mérsékelt, 35-40 napig tart, januári átlag középhőmérséklet -3°C alatt van. A nyár hűvösebb az alföldihez képest, $20,5^{\circ}\text{C}$ a júliusi átlaghőmérséklet, 75-80 a nyári- és 20-25 a főségnapok száma. A csapadék évi 520 mm körüli, maximuma júniusban áll be, vízmérlege évi 100-150 mm hiánnyal zárul.

Legjelentősebb folyója a Sajó, mellékpatak csak jobbról torkollik bele, erősen alsószakasz jellegű, a Bódva-torkolat alatt intenzív feltöltés kezdődik.

Az alacsonyabb ártereken fűz-nyár, a magasabbakon tölgy-kőris-szil ligetektől áll a meghatározó növényzet. Mivel ma már nagyrészt mezőgazdaságilag művelt a terület, így a jellegzetes növényzet a folyók keskeny partsávjára korlátozódik.

Összesen 400-600 növény faj ismert a kistájról, közülük 20-nál is kevesebb a védett fajok száma.

A talaj a fiatal hordalékon alakult ki, így öntés (30%) és réti (12%) található főként. Mechanikailag vályogos, vagy agyagos vályogos, szerves anyag tartalma legfeljebb 2-3%, enyhén savanyú. Kismértékben (2-2%) előfordul réti szolonyec és sztyepesedő réti szolonyec talaj is.

A falu neve kéttagú. Az Ecseg név az öcs-ecs fiatalabb fivér szó romlásából keletkezett. A Sajó előtagot a többi Ecsegtől (első sorban a Nógrád és Heves megyeitől) való megkülönböztetésre kapta, 1882-ben már így említik. A Sajó folyónév a só és a jó folyó összeolvadásából keletkezett. Feltehetőleg a sóvári sószállítás fontos útvonala volt a folyó, így kapta ezt a nevet. A szlovák neve (Slana) sós folyót jelent.

II. A község története a honfoglalás előtt

A falu elhelyezkedésének kiváló adottságait jól mutatja, hogy kisebb időszakokat leszámítva területe, vagy közvetlen környezete folyamatosan lakott volt a őskőkortól kezdve.

Az emberi megtelepedésnek első időszaka a középső paleolitikumban¹ történt. A szomszédos Sajóbáony területén, a Méhész-tetőn és Kövesoldalon két lelőhelyet is találtak.

A Bükk északi lábának kevésbé sziklás, a Sajó árteréből azonban kimagasló hegytetők védettek voltak, ezért választották megtelepedésre az ősemberek. A kőeszközök készítésére alkalmas nyersanyagot könnyedén beszerezhatték a hegység belső területeiről. Az inkább dombság jellegű táj és a folyóvíz közelsége miatt számos nagy testű állat is élt a vidéken, mint például a mamut, az orrszarvú és a vadló. A sajóbábonyi tetőkön megtelepült emberek a környéken, így Sajóecseg területén is vadászhatták ezeket az állatokat, gyűjthették a különböző növényeket, esetlegesen az ártéri vizenyős, mocsaras területeken pákászhattak.

Eszközeik változatosak voltak. A legkezdetlegesebb a nagyobb méretű kavicsból pattintott szakóca volt, de ismertek hosszabb pattintási eljárással elkészített nagyméretű, levélalakú pengék, nyílhegyek, különböző típusú kaparók.

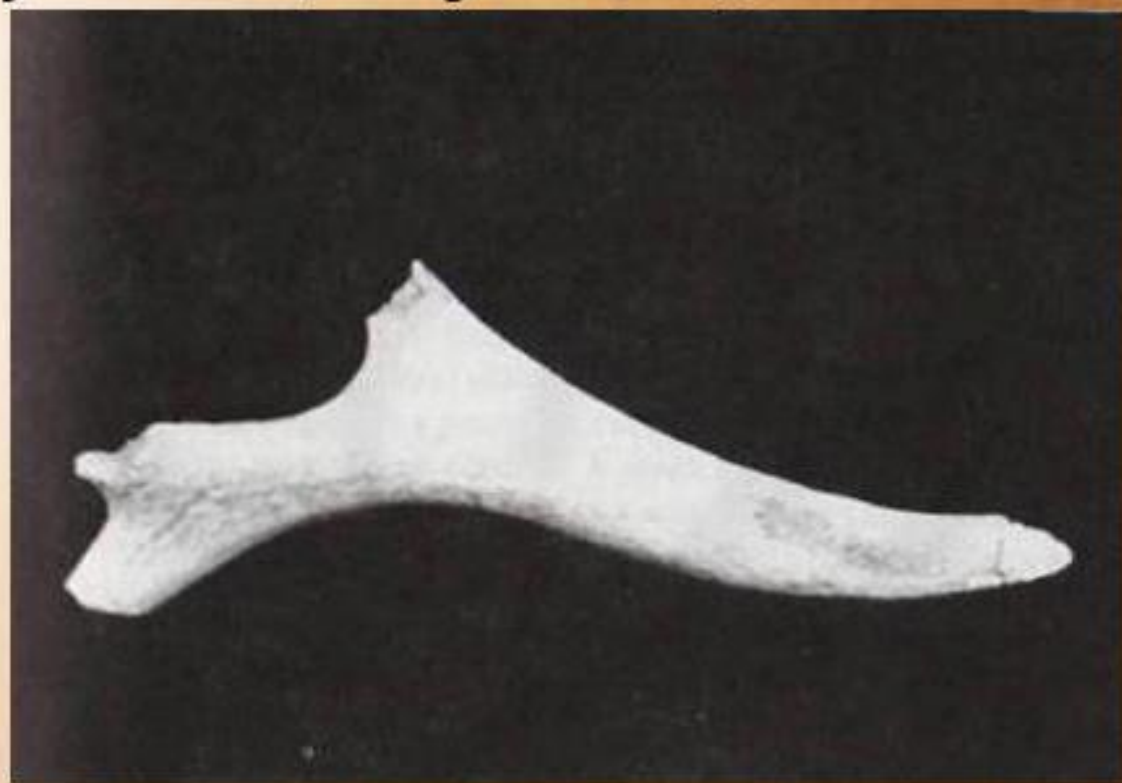
Ezek az eszközök a vadaszathoz és az elejtett zsákmány feldolgozásához kapcsolódnak. A nyilakkal, nagyobb pengékkel – feltehetően lándzsákkal – leterítették a nagy testű állatokat, majd a tetemét egy darabolóhelyre szállították. A kisebb pengékkel felvágta a húst, a kaparókkal megtisztították a lenyúzott bőrt. Végül a feldolgozott ételt, bőrt és csontokat a telepükre szállították.

Az őskör végével következő a neolitikumban² hagyott fel az ember vadászó-gyűjtögető életmóddal és tért át a letelepedett, földművelésre. Ennek következtében a korábban előnyös lakhelyek, mint a sajóbábonyi alkalmatlan lett és inkább az alföldekre telepedtek az emberek.

Sajóecseg területére is csak hosszú idő után, mintegy 7000 évvel ezelőtt a Bükkj kultúrának³ nevezett csoport tért vissza. A bükkji népesség kiemelkedő gazdagságú volt, amit az általa ellenőrzött obszidián⁴ lelőhelyeknek köszönhetett, a kibányászott nyersanyagot, esetleg kész kőeszközöket az alföldi mezőgazdasággal foglalkozó közösségeivel élelemre cserélte.

A mezőgazdaság főterméke a gabona, az alakor⁵ volt, emellett ültettek kétszemű búzát, árpát, lent, kölest és borsót.⁶ Fémeszközök hiányában a földművelés kezdetleges eszközökkel történt.

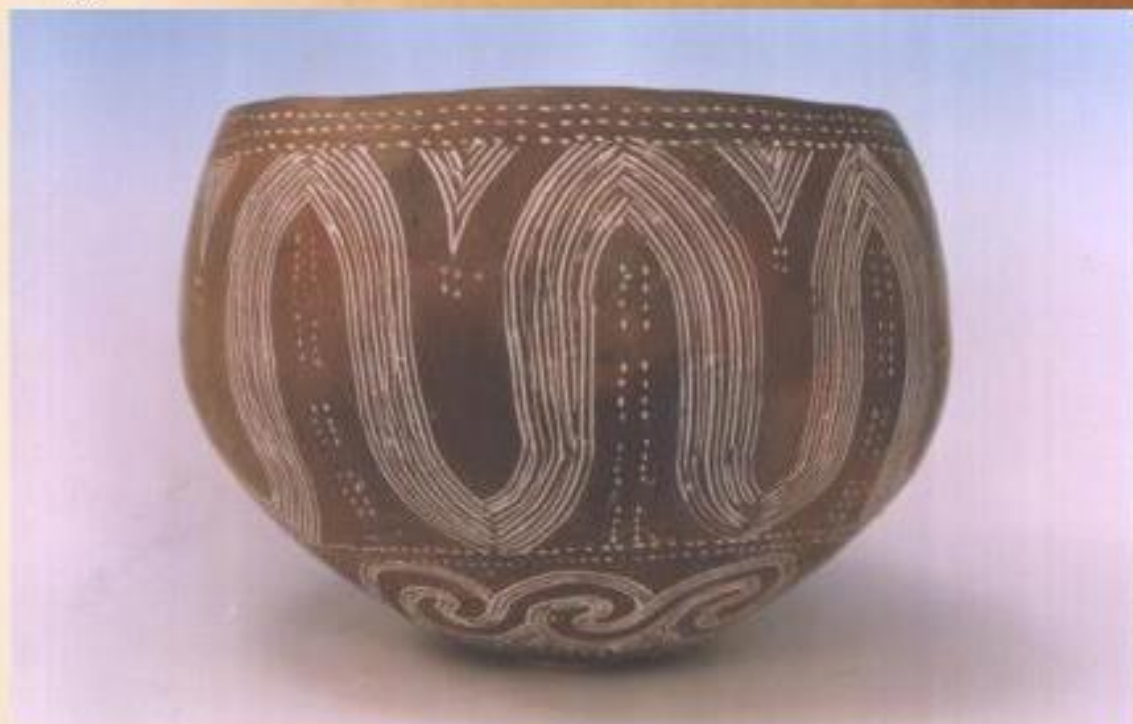
A földet agancskapákkal lazították meg, majd a beérett kalászoikat hasított agancsba szorított kőpengékből álló sarlóval aratták le. A kalászokból kinyert szemeket földbe vájt vermekben, vagy agyagedényekben tárolták és csak a felhasználás előtt őrölték meg kézi malmokkal.

Az állattartás is fontos szerepet töltött be, tenyésztettek már juhot, kecskét, szarvasmarhát, sertést, továbbá vadásztak szarvast, őzet, vaddisznót és halásztak is.

Fontos tevékenységük volt a kerámiaművesség. Az edényeket kézzel formázták meg és nyílt tűzön égették ki őket, minőségük mégis kiemelkedő az őskorban.

A Bükk-kultúra jellegzetes falvai kis háztartási egységekből álltak, amibe egy ház, különböző rendeltetésű gödrök és temetkezések tartoztak. Házaik átlagban 50 m² alapterületű, egyszintes, sövényfalú kunyhók voltak, melyekből 5-7 állt egy faluban. A házakat átlagban hat oszlop tartotta, ezeket kőbaltákkal vágták kis és alakították megfelelővé. Az oszlopok közé kisebb karókat helyeztek, majd ezeket vesszőkkel befonták, végül az egészet betapasztották.

¹ A paleolitikum, az őskőkorszak, vagy más néven a pattintott kőkorszak az emberi lét leghosszabb időszaka, Kr. e. 500 000-től Kr. e. 10 000-ig tartott, ezt osztották fel felső, középső és alsó paleolitikumra, a Sajóecseget érintő középső korszak Kr. e. 100 000-től Kr. e. 36 000-ig tartott.

² A neolitikum, az újkőkör, vagy más néven csiszolt kőkorszak Kr. e. 6000-től Kr. e. 4500-ig tartott.

³ A „kultúra” elnevezés a régészetben az őskorban élt csoportok elkülönítésére szolgál. Ekkor nem ismertek népek, így tárgyaik jellegzetessége alapján különítik el egymástól a különböző közösségeket. Elnevezésük első megtalált lelőhelyről, jellegzetes földrajzi területről történik.

⁴ Az obszidián az egyik legfontosabb kőeszköz alapanyag volt, keletkezése vulkáni tevékenységhez kapcsolódik, ezért vulkáni hegyekben található csak meg.

⁵ Az alakor a búza őse, az első termesztett gabonaféle volt, de egészen a 19. századig termesztették. Belőle fejlődött ki az összes ma ismert búzafaj.

⁶ A termesztés mellett vadon gyűjtötték a mogoró, szeder, kökény és cseresznye fajokat.

A korszak hiedelemvilágára jellemző, hogy nem voltak temetőik, halottaikat a házaik közelében temették el.

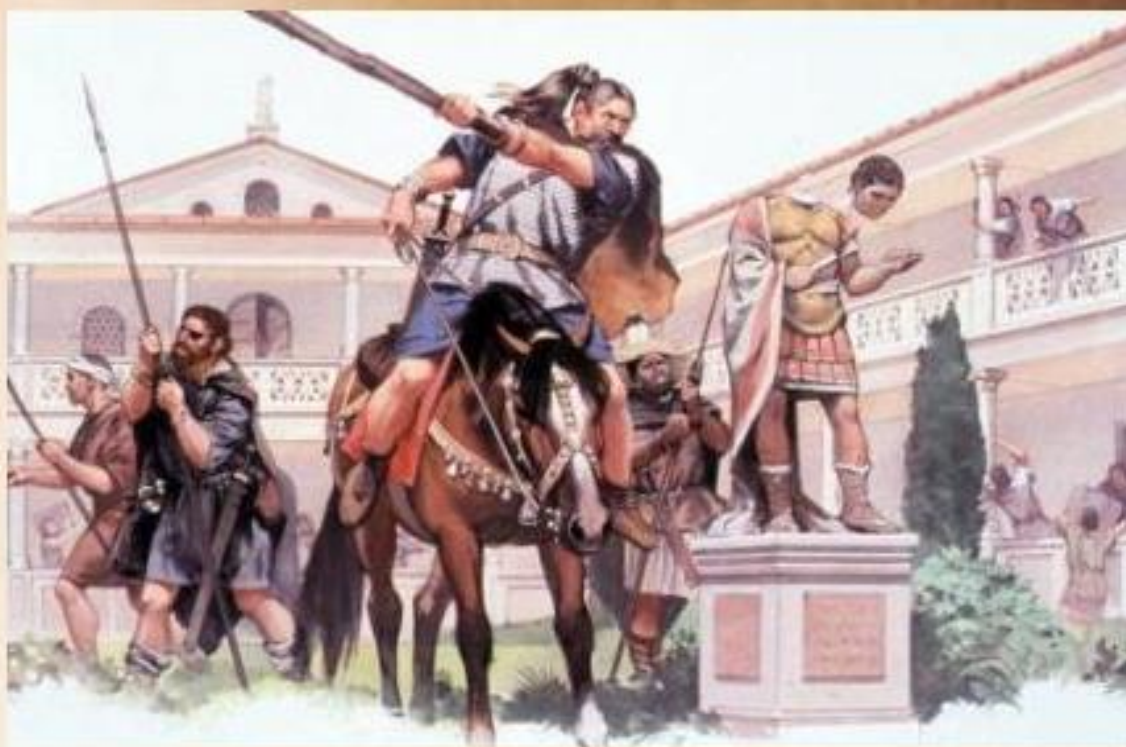
A Bükk-i kultúra váratlanul, gyorsan tűnik el, amelynek magyarázatát egyelőre nem ismerik. Sajóecseg területének életében a bronzkor a következő korszak, amikor újra benépesült, Kr. e 1200-900 között a Kyjatice-kultúra által.

A Kyjatice-kultúra a bronzkor egyik jellegzetes, mégis kevésbé ismert csoportja. Elterjedése Északkelet-Magyarországra és Délkelet-Szlovákiára lokalizálódik. Településeik főleg hegyeségi, nagyméretű földvárakból áll, ezekből több mint harminc ismert a Börzsöny, a Mátra és a Bükk hegyei között. Ezek a várak több soros sáncokból állnak, óriási területet – a dédestapolcsányi például 123 ha-t – fognak közre, 500-900 m tengerszint feletti magasságban helyezkednek el. Sajnos keveset tudni az itt lakó emberek életmódjáról, de feltehetően a lakosságuk jelentős része ezekben a várakban élt. A kultúra csupán a hegyeségekre terjed ki, keleten a Hernád, délen az Alföld, nyugaton az Ipoly határolja. A lakosságának ilyen nehezen megközelíthető, védett helyekre történő költözése a szomszédos, alföldi területeket birtokló Gáva-kultúra miatt volt szükséges. A két csoport feltehetően ellenséges viszonyban állt egymással és az erősebb Gáva-kultúra a hegyekbe kényszerítette a gyengébb Kyjatice-kultúrát.

Kevés nyílt, síkvidéki telepük közé tartozik a Sajóecsegi is. Sajnos kevésbé kutatottak, így a várakkal való kapcsolatuk sem tisztázott, nem ismert továbbá pontosan a háztípusaik, mezőgazdaságuk, iparuk sem.

Temetkezéseikről egy temető alapján rendelkeznek adatokkal. A kultúra népessége hamvasztotta halottait, hamvaikat állandó temetőkben, kis gödrökben, gyakran urna nélkül földeltek el. A rövid életű, kis helyre szorult kultúrát a vaskorszak elején a preszkítának nevezett nép számolta fel, erre bizonyíték a már említett dédestapolcsányi vár feltételezett kapujánál talált több mint 200 db nyílhegy is, amelyek egy Kr. e. 7-8. században lezajlott ostromból származhatnak. A kora vaskor után hosszú évszázadokból nincsenek adatok Sajóecseg területének lakosairól. Nem ismert sem az újonnan beköltözött szkítákhoz, sem az utánuk érkező keltákhoz kapcsolható lelőhely. A következő bizonyított lakosok a Kr. u. 2. században beköltözött vandálok voltak. A vandálok egy keleti germán népcsoport volt, akik a mai Lengyelország területéről költöztek be Északkelet-Magyarországra. Ekkor már a Római Birodalom uralta a Dunántúlt, ami meghatározó volt a vandálok számára. A kereskedelmi kapcsolatban álltak Pannonia provinciával és számos római tárgyat szereztek be onnan, ilyen a Terra Sigillata nevezetű luxus kerámia,

*a fibula nevezetű ruhakapocs vagy a római pénzek,
Gyakran háborúztak is a rómaiakkal, kölcsönösen
kifosztva egymás területét.*

*A vandálok kis településeken laktak, házaikat félig a
földbe mélyítették, 2-4 tartóoszloppal megerősítették,
és csak egy részük emelkedett a talaj fölé. Tűzhely
nem volt benne, amit a korszak melegebb
éghajlatával magyaráznak.*

Halottaikat hamvasztották, a hamvakat pedig urnában, vagy anélkül helyezték a földbe. Gyakran fegyvereket, lándzsát, kardot, pajzsot is helyeztek a sírokba.

A vandálok 401-ben a hunok előli menekülés céljából elhagyták a Kárpát-medencét, Róma városát kifosztva, a Hispánián át Észak-Afrikába vándoroltak, ahol királyságot alapítottak.

Sajóecseg jelenlegi kutatottsági állapotában lakatlan volt a következő évszázadokban. Sem a vandálok után érkező hunok^s sem az utánuk uralkodó gepidáknak⁹ nem ismert lelőhelye. Az 567-ben bekövetkező avar honfoglalás során sem kerül újra benépesülésre a terület. A szomszédos

Sajószentpéteren a 7-8. században hoznak létre egy 100 síros temetőt, ami a környék késő avar megtelepedésnek bizonyítéka. Bár az avar birodalom a 791-804 közötti frank-avar háborúban megszűnik, az avar népesség egy jelentős része élhette meg a magyar honfoglalást.

A honfoglalás korából Sajóecseghez legközelebb Edelényben tártak fel néhány sírt és egy falut, ami alapján feltételezhetjük a Sajó völgyének gyors benépesítését.

Az államalapítás után megjelennek az első írott források is a faluról.

*a fibula nevezetű ruhakapocs vagy a római pénzek,
Gyakran háborúztak is a rómaiakkal, kölcsönösen
kifosztva egymás területét.*

*A vandálok kis településeken laktak, házaikat félig a
földbe mélyítették, 2-4 tartóoszloppal megerősítették,
és csak egy részük emelkedett a talaj fölé. Tűzhely
nem volt benne, amit a korszak melegebb
éghajlatával magyaráznak.*

Az oklevél nem maradt fenn eredeti állapotában, Károly Róbert 1326. február 18-ai átiratában őrződött meg. Ekkor Csanád, egri püspök kérésére megerősítette a király a nyolcvan évvel korábbi cserét.

Az 1248-ból származó forrás megemlíti a falu ismert birtokosait. Tudjuk belőle, hogy korábban királyi birtok volt, majd Ernye bánhoz került. Fontos továbbá az is, hogy hat évvel a tatárjárás után olyan jelentős birtoknak számít, ami Cseréppel szemben kárpótlás, pedig azt Sáros, Eperjes és Szeben mellett tizennégy falu tizedéért adta vissza a király.

A birtokos, Ernye bán, az Ákos nemzetség Erne ágához tartozik, Címe állandó jelzőként szerepel, de nem tudni, hogy minek a bánja volt. Támogatta IV. Bélát a fia elleni harcában, ezért nyitrai főispán címet kapott. Szerzett birtokai több megyében szétszórva található, jelentős részük azonban Diósgyőr körül terül el, többször birtokolják magát a várat is. Később a fia, István királynéi tárnokmester, majd országbíró lesz. III. András halála után Vencelt, később Károly Róbertet támogatta. Több birtokkal gazdagítja családjá vagyonát, hét fia azonban – feltehetőleg már István halála után – részt vettek Kopasz nádor felkélésében, emiatt pedig mindenét elveszítette a család.

Károly Róbert két későbbi oklevelében is szerepel a falu. 1329. július 27-én, Diósgyőrben keltezett irat tudatja, hogy szepesi és abaújvári („Scepus-i és Wyuar-i”) ispán, Vilmos mester előtt Ponith fia Jakab és Jakab, barkói várnagy a köztük tartó perben, egy birtok részlet kapcsán megegyeztek és augusztus 10-én, az egri káptalan tanúskodása mellett, Vilmos ispán és négy megyei szolgabíró jelenlétében esküt tesz és megmutatja az ő és Jakab várnagy „Echeg” birtoka között hol húzódik a határ.

A következő oklevélben tudósít Miklós mester, Vilmos mester alispánja, hogy Ponith fia Jakab és Echegi Fülöp fia Jakab megjelent a kitűzött napon. Az egri káptalan által kijelölt Beke finkei (ma Edelény része) pap, borsodi alesperes, Miklós, borsodi alispán és négy szolgabíró előtt Ponith fia Jakab megmutatta az érvényes határt. Fülöp fia Jakab azonban elállt az eskü letevésétől, ezért az alispán örök hallgatásra kötelezte az ügyben. A határ leírását is pontosan közli, melyek korabeli jelzéseket használt: a Sajó egy kanyarulatát, mely Bábony (ma Sajóbábony) felé néz, innen indulva egy határjel, távolabb egy fa, egy fűzbokor, majd a Keresztútból (ma Sajókeresztúr) Szentpéterre (ma Sajószentpéter) haladó út Ecseg felőli alsó részén 2 régi mellé egy új határjelet emeltek.

A korabeli jelekhez való igazodás miatt nehéz rekonstruálni, de lehetnek feltételezéseink a katonai felmérések segítségével. A a falutól délre található, nyugatra (Sajóbábony felé) néző folyókanyarulatot, valamint a Keresztútból Szentpéterre haladó utat (nagyjából megegyezik a mai 26-os főúttal) feleltetjük meg a forrásban szereplő leírásnak, akkor nagyjából kirajzolódik a falu mai közigazgatási határa.

Sajóecseg következő említése a pápai tizedjegyzékben található. Az 1332-1337 között lejegyzett listákban négyszer szerepel, minden alkalommal más néven: Sorrendben Echegh, Echeng, Cheg és Sehck neveken fordul elő. Az első két alkalommal említi János és Miklós papokat, a következő kettőnél azonban elhagyja a jegyzék a papok megnevezését.

A pápai tizedjegyzék tudatja, hogy 6, 7, 3 és 3 garas tizedet fizetett az adott években. Összehasonlításként a szomszédos Boldva átlagban 13, Keresztúr 15, Szentpéter pedig 29 garast fizetett. Ebből úgy tűnik, hogy a lakossága fele volt a szomszédos falvaknak.

¹⁰ Az oklevél egy jogi irat, melyet a király ad ki. Tartalma általában kinevezés, birtokadomány, perek leírása.

Sajóecseg Árpád-kori történetéhez kapcsolódik az 1974-ben a Sajó folyóból előkerült kétélű, vaskard, mely a 13-14. századra keltezhető. Ez az időpont egybeesik a tatárjárás és az Árpád-ház kihalása miatti trónviszályok korszakával. Abból az időből származik, amikor Ernye bán gyarapította az uradalmát, unokái pedig elveszítették az egészet. Ekkor még egy nagy uradalom része volt, elképzelhető, hogy a bán egyik familiárisáé¹¹ volt egykor.

A régészeti kutatások a falu északi, déli, és nyugati határára is kiterjednek, a keleti, Sajó felőli oldal, a túlsópart mocsaraival feltehetőleg lakatlan volt. A középkorból azonban nem kerültek elő leletek, így feltételezhető, hogy a falu nem változtatta a helyét, hanem évszázadokig egy helyben maradt és a mai település alatt található a falu Árpád-kori magja.

Ezt bizonyítják a középkori határleírások, amelyek Sajókeresztúr községtől választják el, illetve a későbbi térképek is, ahol láthatóan a mai Széchenyi és Thököly utcák képezték a falut. A 2010-es árvíz légifotóján is jól látható, hogy ezek az utcák a Sajó árteréből kiemelkedő magaslaton fekszenek, nem is kerültek víz alá.

1416. május 29-én említették újra Sajóecseget. Ekkor Ecseg és egyéb birtokokat Daróci Tibold fia Mihálynak, a fiai Miklós és László, Váraljai Antal fiai Miklós és Péter, Mihály fia Péter, Saal-i Tamás fia László jelenlétében újraosztották. Több falunak, birtoknak leírják a részletes határát, több helyen újakat emelnek, Ecsegről azonban csak annyit tudósít, hogy meghagyták azon felosztás mellett, amelyek mellett eddig is használták.

Mátyás király két, időben közelálló oklevélben említi meg Sajóecs+eget. 1461. április 11-ei keltezésű irat arról számol be, hogy március 19-én Pelsőczy Imre özvegye, Veronika és fia, Pál, Senyei Antal és más familiárisaikkal elfoglalták és azóta is megszállva tartják Szentmihályi László és Szentmihályi Miklós özvegye, Hedvig és leányai, Justina, Potentiana, Hedviga és Katalin Ecseg nevű birtokát. Az elfoglalással 200 aranyforintnyi kárt okoztak.

A következő korabeli oklevél 1464. május 14-én készült. Ebben Mátyás király Szentmihályi László lányait, Margitot, Katalint és Borbálát fiúsítja, hogy örökölhessék Sáros megyei Jákórésze (Jakoresse) és a Borsod megyei Ecseg birtokait.

A forrásból kiolvasható, hogy a 15. század közepén még egy család kezében volt az egész falu és egy havi elfoglalása is 200 aranyforintnyi veszteséget jelentett a birtokosainak. Szentmihályi László és Miklós halála után, fiaik nem lévén Mátyás király engedélyezte a lányoknak az öröklést, így azonban a korábbi egy helyett hét birtokosa lett.

A török korban, a 16. században bár soha nem került megszállás alá, a kettős adózású területhez tartozott. A pontos török adóösszeírásnak köszönhetően rendelkezünk néhány forrásról a falu gazdaságáról. 1544-1596 között Sajóecseg Fülekre, Deberhannak adózott. Két nagy összeírásra került sor, 1582-ben és 1596-ban. A falu birtokosai azonban az elsőre nem mentek el, így arról csak egy későbbi bemondásos adattal rendelkezünk. E szerint a töröknek 40, a császárnak 5 forintot, fizetett, valamint a töröknek 4 forint értékben adott vajat és mézet.

1596-ban már megjelent Pipis János és Chani Dénes küldöttként, így lényegesen több információt tudtak megadni a faluról. Birtokosként a császárt jelölték meg, a falu Szendrőhöz tartozott, Fülekre Deberhannak fizettek 16, 20, majd 40 forintnyi adót, a császárnak évente 5 forintot, szabypénzt 1589-ben fizettek 7 forintot, vajat és mézet 40 pintet adtak. Építéspénzt, fát, szolgálatot nem adtak.

A császárnak minden egész telkes jobbágy 1 forint adót fizet, emellett kilencedet adnak a vetésből és a szükségesnél többet szolgálnak Füleken és Szendrőben.

Ez lehet az az időszak, amikor a Rákóczi család kezébe kerül a falu, bár a források alapján pontos adat nem áll rendelkezésre. Rákóczi Zsigmondnak sikerült az egyszerű köznemesiből az ország egyik legnagyobb főúrivá tennie a családot. Az 1570-es évek elejétől végvári vitéz Szendrő várában, de gyorsan lovaskapitány, majd az egész vár kapitányává válik, 1588-ban pedig Eger kapitánya lesz. A katonáskodás mellett bekapcsolódik a bor termelésébe és kereskedelmébe, amelynek jövedelméből egyre nagyobb zálogbirtokot épít ki¹². Feltételezhetően egy ilyen zálogosítás során szerezte meg a sajóecsegi birtokot is.

¹¹ A familiárisok olyan nemesek voltak, akiknek vagyona kevés volt, ezért egy gazdagabb földesúrnak szolgáltak, főleg katonaként.

¹² A 16. század végi török elleni védekezéshez szükséges várak fenntartási költségei hatalmasak voltak, ezeket általában a vár környékén található falvak biztosították. Szendrő esetében 11 gömöri és 13 borsodi falu.

A 16. század végi református tizedjegyzékek alapján számos prédikátor neve ismert a faluból, így például 1578-ban Zikzai Mátyás, 1583-ban ugyanő, 1596-ban Siklósi Mihály, 1597-ben Aszalay András, 1598-ban Aszalói András, 1599-ben Aszalai András nevét tudjuk.

1615-ből származó statutum tudósít a szendrői várhoz tartozó jobbágyok helyzetéről. A rendelet kimondja, hogy mivel a munka sok, de kevesen vannak, ezért az Abod, Kurityán és Ecsegen lakó jobbágyok adó és munkamentességet (*gratuitus labor és contributio*) kapnak.

1650-körülről református iskola létezéséről és tanítójáról is van forrásunk. E szerint a meg nem nevezett tanító egy évben 24 miskolci szapu búzát és tizenkét forintot kapott, emellé temetésből kapott 12 forintot.

Szintén a 17. század közepén került leírásra egy, a prédikátornak fizetendő lista, mely részletesen taglalja a vagyon szerinti fizetséget az egyháznak.

A sajoecsegiek között gyorsan terjedt a reformáció, a korai időszaktól kezdve van prédikátora, egy évszázaddal később már iskolája is a falunak. Pontos adatunk e korból mincs a felekezeti megoszlásra, de egy későbbi irat nagyon beszédes.

1773-1808 közötti felmérés szerint a falu 504 lakosából 486 volt református. Ebből a gyűjtésből egy másik érdekesség is kiderül: az 504 lakosra 110 birtokos jut(!).

Az összegyűjtött forrás-lista feltehetőleg nem teljes. A Zsigmond- és Hunyadi kor szegényes adatmennyisége az oklevelek hiányos feldolgozásával köthető össze. Talán ez a magyarázata annak is, hogy Nagy Lajos kori oklevéllel sem rendelkezünk. A mohácsi csatától a Rákóczi-szabadságharc végig tartó korszakban megnő az iratok száma, ami 1711 után még jelentősebb, szinte már kezelhetetlen mennyiséget jelent.

A Borsod megyei levéltár több kötetben kiadta a Rákóczi szabadságharc iratait, még sincs egyetlen említés sem benne Sajóecsegről. Hasonló kérdést vetnek fel a református egyházlátogatási jegyzőkönyvek. A 16. század végéről több prédikátort ismerünk, a 17. század közepéből már iskolát is. Ennek ellenére a 1665-1668-1669-es évek vizitációs jegyzőkönyveiben egyszer sem szerepel a falu neve.

A török kori adózás összegyűjtött jegyzőkönyvekből is kitűnik ez a probléma. 1582-ben és 1596-ban is említik, az 1641-esben viszont nem, pedig az összes szomszédos településről beszámolnak az összeírásban.

Képek forrása

1. kép – Pattintott kőpengék

<http://www.antiropark.wz.cz/prechod1.JPG>

2. kép – Paleolitikumi életkép

<http://www.antiropark.wz.cz/prechod3.JPG>

3. kép – Agancskapa

http://sulinet.fiu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/tab/tabi_kilato_1994_1995/pages/images/002_tab_multjabol_clip_image002_0000.jpg

4. kép – Neolitikumi sarló

http://www.landschaftsmuseum.de/Bilder/Sichel_links-2.jpg

5. kép – Őrlőkő

Magyar régészet az ezredfordulón. Szerk.: Visy Zsolt. 2003, Budapest. 105. oldal, 5. kép.

6. kép – Neolit edény

<http://www.ace.fiu/gucsi/gucsi3.jpg>

7. kép – Neolit kori ház rekonstrukciója

<http://www.moczar.fiu/images/forum/27f61668619cee92e4133e3c029a690473dcfa1a51b3.jpg>

8. kép – Vandálok római fosztogatásáról készült fantázia rajz

<http://i0.wp.com/weaponsandwarfare.com/wp-content/uploads/2010/03/34barbarian.jpg?resize=500%2C335>

9. kép – Félíg földbe mélyített ház rekonstrukciója

http://m.cdn.blog.fiu/si/sirasok/image/Ceql%C3%A9d/29977_20090430153154.jpg

10. kép – Középkori faház rekonstrukciója

https://www.mozaweb.fiu/course/tortenelem_9/jpg_big/t9_026_01_borona_faz.jpg

11. kép – Középkori falu rajzos rekonstrukciója

https://www.mozaweb.fiu/course/tortenelem_9/jpg/t9_026_03_arpad_kori_telepules.jpg

12. kép – Sajóecseg a 2010-es árvíz idején

http://galeria.cdn.index.fiu/belfold/2010/06/07/arviz_a_magasbol/1506877_1244e862abc5eb234a524956cf3e3d34_x.jpg

Felhasznált irodalom

Becse András – Mezősi Gábor: *Terület használat. In.: Magyarország kistájainak katasztere. Szerk.: Dövényi Zoltán, Budapest, 2010. 214.*

Brovinszky Samu: *Szendrő vára. 1908.*

Gádor Judit – Hellebrandt Magdolna: *A Herman Ottó Múzeum 1973-1974. évi ásatásai és leletmentései. HOMÉ, 13-14, 1975. 131-141.*

Csengeri Piroska: *Az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájának késői csoportjai Északkelet-Magyarországon. Doktori disszertáció, kézirat. 2013.*

Gádor Judit – Hellebrandt Magdolna: *A Herman Ottó Múzeum ásatásai és leletmentései 1976-ban. HOMÉ, 16, 1977. 77-84.*

Györffy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. Budapest, 1987.*

B. Hellebrandt Magdolna: *A Herman Ottó Múzeum ásatásai és leletmentései 1985-1986. HOMÉ, 25-26, 1988. 267-282.*

Karácsonyi János: *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig I. Budapest, 1900.*

Kemenczei Tibor: *A Kyjatice kultúra Észak-Magyarországon. HOMÉ 9. 17-78. 1970*

Király Gergely, Molnár Zsolt, Bölöni János, Csiky János, Vojtkó András és munkatársai: *Növényzet. In.: Magyarország kistájainak katasztere. Szerk.: Dövényi Zoltán, Budapest, 2010. 216.*

Kiss Lajos: *Ecseg, Sajó és Sajóecseg szócikkek. In: Földrajzi nevek etimológiai szótára I-II. kötet. Szerk.: Kiss Lajos, Budapest, 1988.*

Lovász Emese: *Sajóecseg, Állomás u 7. In.: Wolf Mária – Simán Katalin: A Herman Ottó Múzeum ásatásai és leletmentései 1983-ban. HOMÉ, 22-23, 1985. 75-88.*

Pécze György: *Éghajlat. In.: Magyarország tájföldrajza. A tiszai Alföld. Szerk.: Pécsi Márton, Budapest, 1969. 190-194.*

Pinczés Zoltán: *Sajó-Hernád hordalékkúpja. In.: Magyarország tájföldrajza. A tiszai Alföld. Szerk.: Pécsi Márton, Budapest, 1969. 187-189.*

- Rajkai Kálmán – Tóth Gergely: *Talajok*, In.: *Magyarország kistájainak katasztere*. Szerk.: Dövényi Zoltán, Budapest, 2010. 217.
- Ringer, Árpád: *Babonyien. Eine Mittelepäläolitische Blattwerkzeugindustrie in Nordostungarn*. Régészeti dolgozatok, 1983.
- V. Szabó Gábor – Czajlik Zoltán – Reményi László: *Egy vaskori fegyveres konfliktus nyomai*. Magyar Régészet. 2014.
- Trócsányi Zsolt: *Rákóczi Zsigmond. Egy dinasztia születése*. DDMÉ 1979. 53-113
- Zsuffa István – Somogyi Sándor: *Vízfolyások*, In.: *Magyarország tájféldrajza. A tiszai Alföld*. Szerk.: Pécsi Márton, Budapest, 1969. 198-208.
- Anjou-kori Oklevéltár X (1326)*. Szerk.: Blazovich László – Géczi Lajos, Budapest-Szeged, 2000. 66.
- Anjou-kori Oklevéltár XIII (1329)*. Szerk.: Almási Tibor, Budapest-Szeged, 2003. 416, 454.
- Magyarország történeti helységnevtára. Borsod megye (1773-1808)*. Szerk.: Barsi János. 1991.
- Bodnár Tamás: *Borsod megyei prédikátorok az 1576-1652 közötti tizedjegyzékek alapján*. In.: *HOMÉ* 42. 2003. 597-621.
- Bodnár Tamás: *Függelék In. Borsod vármegye adózása a török korban*. In.: *Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Levéltári Füzetek*, 44. 2005.
- Dienes Dénes: *„Mint hogy immár schola mestert tartanak”: református iskolák Felső-Magyarországon, 1596-1672*. *Acta Patakina* 4. 2000.
- Rationes collectorum pontificiorum in Hungaria. Pápai tized-szedők számadásai : 1281-1375*. In.: *Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia = Vatikáni magyar okirattár*. Budapest, 1887.
- Borsod vármegye statutumai 1578-1785*. In.: *Borsod-Abaúj-Zemplén megye Levéltári füzetek*, Szerk.: Tóth Péter - Barsi János. 23. 1989.
- Borsod vármegye adózása a török korban*. In.: *Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Levéltári Füzetek* 44. 2005.

Zsigmondkori Oklevéltár V (1415-1416). Szerk.: Borsa István.

Budapest, 1997. 522.

Magyar régészet az ezredfordulón. Szerk.: Visy Zsolt 2003.

http://www.hevesarchiv.hu/kateg-50-1-3_szamu_oklevel_1248_februar_24.html

<http://mol.arcanum.hu/dldf/opt/a110505.htm?v=pdf&q=N%3D%28ecseg%29&s=DAT&m=7&a=rec>

<http://mol.arcanum.hu/dldf/opt/a110505.htm?v=pdf&q=N%3D%28ecseg%29&s=DAT&m=7&a=rec>

http://www.patakarchiv.hu/wa_files/BORSOD.pdf

Az írást összeállította:

Fekete László

Sajóecsegi lakos